

SİNEMA

AYLIK SİNEMA SANATI DERGİSİ

Hayri CANER
Turgut DEVRİM
Hikmet KATRAN
Turgut KURAL
Aziz NESİN
Ş. Avni ÖLEZ
Tom THOMAS
Turhan Ş. ZARPLI

- ★ Ünlü romancı James A. Michener, «South Pasific», «Sacyonaras», «Bridges of Toko-ri» adlı eserlerinden sonra, beş yılda tamamladığı romanı HAWAII'yi Hollywood'a 600.000 dolar karşılığında satmıştır. Michener, bu romanının Pasifik edebiyatında bir «War and Peace» olduğunu savunuyor. 500 000 kelimelik roman, James A. Michener'in elemesinden sonra 400.000 kelime olarak yayınlanmıştır. Mirisch Şirketinin sinema hakkını satın aldığı bu roman dört filme konu olacak.
- ★ Marlon Brando, bundan önce Clark Gable'in oynadığı M.G.M.'in bir filmine seçildi: «Mutiny on The Bounty». Film gelecek yaz Güney Pasifik'te çekilmeye başlanacak.
- ★ Ünlü Rus rejisörü Sergei Eisenstein'in «Ivan The Terrible»'ının ikinci bölümü, yapılışından 13 yıl sonra Amerikan sinemalarında gösteriliyor. Bu filmin gösterilmesi için konulan yasak geçen yıl Kruşçef tarafından kaldırılmıştı. Film, birinci bölümden alınan bir parça ile başlamaktadır. Bu parçada Ivan'ın çocukluğu ve Boyar'larla olan ilgisi gösteriliyor. Hikâye, Ivan'ın bir Boyar olan dinci lider Philip ile yaptığı arkadaşlığı ve bir yığın Boyar'ı ölümüne sürüklemesini anlatmaktadır. Yapıtın aşırı ilginç bir yönü olmadığı yazılanlardan anlaşılmaktadır. Üç bölümlük bu filmin birinci bölümü 1947 yılında Amerika'da gösterilmiş, yazarı ve rejisörü Eisenstein 1948 yılında öldüğü için üçüncü bölüm yapılamamıştı.
- ★ Amerikan sinemasının birçok korkularla ve özellikle TV'e karşı, Avrupa'dan transfer ettiği aktris Sophia Loren'in yeni filmlerinden biri de «That Kind of Woman». Aktris bu filmde Tab Hunter ve George Sanders'le birlikte oynuyor. Filmde romantik bir dram havası var.
- ★ «The Cranes are Flying», bir Rus filmi. Tatiana Samoilova ve Alexi Batalov'un oynadıkları bu filmde basit bir aşk hikâyesi anlatılıyor. Rejisörü Mikhaıl Kalatozov. Film Amerikan sinemalarında gösterilmektedir.
- ★ Clark Gable, Caroll Baker, Lilli Palmer ve Lee J. Cobb «But Not For Me» adlı romantik bir komedide buluşurlar. Filmin rejisörü Walter Lang. Uzunluğu 105 dakika.
- ★ «The Horse Soldiers» Sivil-Harb'in heyecanlı bir dramı. John Wayne ve William Holden birlikte oynuyorlar. Filmin rejisörü John Ford. Uzunluğu 119 dakika. Renkli. De Luxe.
- ★ «The Evil That is Eve», Henri Verneuil'ün bu filminde Mylene Demongeot, Henri Vidal, Isa Miranda oynuyorlar. Filmin uzunluğu 91 dakika.

**AYLIK SINEMA SAN'ATI
DERGİSİ**

—5 Şubat 1960 —

Sahip ve Yönetmen :

Ş. Avni ÖLEZ

Sorumlu Yönetmen:

M. Kemal AKKAŞ

Sekreter :

Hayri CANER

Teknik Sekreter :

Turgut KURAL

Yazı Kurulu :

Ş. Avni ÖLEZ

Hayri CANER

Turgut KURAL

Turgut DEVRİM

İç Haber Servisi :

Turhan Ş. ZARPLI

Turgut DEVRİM

Yılmaz KANTÜRK

Haluk AKGÖL

Dış Haber Servisi :

Amerika —

Nejat A. ÖLEZ

Vural DÖLEN

Clyde DIEHL

İngiltere —

İsmail MEHMET

Eleanor STANHOPE

Fransa —

M. Paul DEVAUX

Almanya —

Else BAUER

İtalya —

Raffaella GINI

Japonya —

Eiko AIDA

Yönetim Yeri :

Gayrettepe,

Oya Sokak, No. 5

Mecidiyeköy — İstanbul

Yazışma Adresi :

P. K. 1103 — Sirkeci

Basıldığı Yer :

Ekonomi Matbaası

Aboné :

Yıllığı 1200 Kuruş

Altı Aylığı 600 Kuruş

Sayısı 100 Kuruş

ÖNSÖZ

BASIN hayatına yeni atıldığımız şu günlerde, sinemanın bir sanat olduğu gerçeğini, çok kişinin, üzerinde önemle durulması gerekli bir sorun olarak görmediği kanısındayız. Günlük yaşayışın küçük sorunlarıyla kuşatılmış kişi, eğer sinemayı bir eğlence aracı olarak düşünmekten öteye gitmiyorsa, bunun nedenini, yalnızca o kişide değil fakat o kişinin çevresinde de aramız gerekiyor. İşte bu yüzden, basın hayatına yeni atılan bir dergi olarak siz okurlarımıza söyleyeceklerimizi, bundan tam 47 ay ay önce ilk sayısı çıkan SİNEMA dergisinin «Çıkarken» başlıklı çok ilginç bir yazısıyla özetledik.

Şurası muhakkak ki, toplumumuzu kuşatan günlük sorunlardan kolaylıkla kurtulamyoruz. Biz kendilerine ilgiyle bağlayacak olaylar üzerinde, toplum san'atı ve topluma yarlılık yönlerinden bir ayırım, bir seçme yapamıyoruz. Gerçeklerin acı oldukları da bir gerçektir. Ve biz, bu acıyı çokca tadan kişiler olarak, gerçeklere bugün de saygı duymaktayız. Görevimizi tümüyle yapmak amacımızı san'atsever kişilerle paylaşmak da, gerçeklere duyduğumuz saygı ölçüsündedir. Çabamızda başarılı olmak için san'ata, san'atı, başarılı kılmak için de sizlerdeki san'at duygusuna güveniyoruz.

Si - Sa

Bu derginin hazırlıkları Türk - Macar futbol maçları na rasladı; böylece futbol seyircilerimizle sinema seyircilerimiz, futbol eleştiricileri arasında farkı bir kere daha gördük; bu farkın sinema lehine olmadığı, «ciddi» bir sinema dergisinin yayımlanması gerektiği yolundaki kanımız daha kuvvetlendi. Gerçekten de yankıları bir aydan çok süren bu maçların oynanışından önce ve sonra, seyircilerin tahmin ve eleştirileri, radyolardan maçı dinleyenlerin tepkileri, gazete ve dergilerdeki eleştiriler, futbol seyircilerimizin sinema seyircilerinden çok daha iyi yetiştiğini, futbol eleştirilerinin sinema eleştirilerinden daha çok geliştiğini açıkça ortaya koymuştur. Sinema seyircilerimizin sayısı ise futbol seyircilerimizinkinden kat kat fazladır. Sinemanın devamlı seyircileri de, buna uygun olarak futbol alanlarının devamlı seyircilerinden daha çoktur. Yurdumuzdaki 350

ÇIKARKEN

SİNEMA Dergisi 15 Mart 1956

kadar kapalı sinema salonunun her yıl 25 milyondan fazla seyirci topladığı hesaplanmaktadır. Sinema, toplum hayatımızda gittikçe genişleyen bir yer tutmaktadır. Hemen her sınıf halkın en başta gelen eğlencesi olmak özelliğini gösteriyor. Ama yalnız bu kadar ... Buna karşılık değil ortalama seyircinin, hattâ aydınlarımızın büyük çoğunluğunun bile sinemaya olan ilgisi, futbol seyircilerimizinkinden daha az, batılı sinema seyircisine göre ise acınacak durumdadır. Bizde sinema en çok, hattâ sadece, eğlence yönünden ele alınmakta, vakit geçirmeye yarayan bir oyalaması aracı olarak görülmektedir. Oysa ki sinemanın eğlendirici yönü, onun çeşitli özelliklerinden sadece biridir. Buna karşılık sinemanın bir sanat olmak özelliği; öbür bütün sanatlardan faydalanan yep-

yeni bir anlatım aracı, bir eğitim aracı, bir propaganda aracı olmak özelliği nihayet (bunların hepsini kapsayan) bir toplumun kültür ve sanat seviyesini en iyi yankılayan bir araç olmak özelliği vardır.

Ama, yine herkesin iyi bildiği gibi, bugüne kadar bu araçtan faydalanmasını bilemedik. Çünkü bu aracın özellikleri, nasıl kullanılacağı, sinema alanında neler yapılabileceği şimdiki kadar neler yapıldığı üzerinde, değil ortalama seyirci hayat aydınlar topluluğu, hattâ doğrudan doğruya bu aracı kullanmak, bundan faydalanmak iddiasıyla ortaya çıkan sinemacılarımız bile kafa yormuş, çalışmış değillerdir. Kaldı ki sinemayı çeşitli yönleriyle tanımak sadece sinemacılar için değil bütün aydınlar için, sinemanın devamlı seyircileri için bir zarurettir. Çünkü denemelerin gösterdiği üzere, bir sanatın özellikleri ne kadar iyi bilinirse, bu sanatın — Devamı Sahife 15 de —

THE BIRTH OF JAPAN (Japonya'nın Doğuşu)

(THE YOMUORI'den)
TOM THOMAS

Rickshaw Man'ın ünlü rejişörü Hiroshi Inagaki, Cecil De Mille'in Ten Commandment'i değerinde bir Japon filmi yapmayı başarmış.

Üç saati biraz geçen süre içinde Inagaki çok şey anlatıyor. Gerçekten bu film Japon yaşayışını büyük güçlüklerle anlatmak çabasında.

Yapıtı, tarih öncelerinde Japonya'nın kurucusu olduğu sanılan Yamato'nun (Toshire Mifune) yaşayışını konu alarak Japonya'nın Doğuşunu, perdede izlenmesi ve anlaşılması güç bir hikâye ile anlatıyor. Inagaki, kusursuz fotoğraflar ve gerçeğe uygun sahnelerle filmin görülecek değerinde olmasını sağlamış.

Sonda, Yamato'nun düşerek öldüğü savaş ve tanrıların ona kin besleyen düşmanlarını cezalandırması en ilginç sahnelerden. Rejişör, dünyanın sonunu anlatırken, volkanların patlaması, toprak kaymaları, yer sarsıntıları, kişilerin üzerine düşen kaya parçaları, kızgın lavların akışını ve Prens Yamato'yu öldürenlerin birbirlerine düşerek yok olmalarını gösteren sahneler kullanmış. Bu sahneler gerçeğe alabildiğine uygun ve ünlü De Mille'in çalışmaları kadar güçlüdür.

Prens Yamato'yu canlandıran aktör Mifune'den sonra, diğer oyuncular. Yoko Tsukasa, Kinuyo Tanaka, Kyoko Kagawa ve bir Roma'lı senatörü andıran ünlü Kingora belki de en iyi oyuncularını veriyorlar.

Film, yaşlı bir kadının Japonya'ya ilk gelenleri anlatmasıyla başlıyor. Onun hikâyesi Prens Yamato'nun yaptıkları ve Japonya'nın doğuşudur.

Prens Yamato fetihleriyle ünlüdür. Birgün doğuda, Ainus'u fethettiğinde güzel bir prensesi sever. Mutludurlar. Ancak beraber dönüşlerinde, korkunç bir fırtınanın koştugu denizdeyken, gemide Yamato sevgilisini yitirir. Bundan sonra Prens Yamato'nun öldüğü büyük savaş başlamaktadır. Onun ölümünün tanrıları gazaba uğratmasıyla da film son bulur.

Rejişör Hiroshi Inagaki'nin bu yapıtının büyük başarı sağladığı gerçek. Ancak İngilizcesi «The Three Treasures» adıyla yakında batıda gösterilecek olan bu filmin aynı başarıyı sağlaması, konunun ve Japon yaşayışının bilinmiyen yönlerinin batıda yadsınmamasına bağlıdır.

Sinema Sanatı, Kalite ve Gerçek

Turgut KURAL

ÇAĞDAŞ yabancı sinema sanatının dev adımlarla ilerlemiş olması, bizim ise bu konuda yerimizde saydığımız (hattâ türlü bakımlardan bir hayli geride olduğumuz) cidden realist bir düşünüş ifade-sidir Objektif görüşlerin, bu geri kalışı, her vesileyle film yapımcılarına yükledikleri, onları sorumlu tuttuklarına defalarca şahit olmuştuk.

Oysa ki, hakikat tamamen zıt yöndedir. Bir imalatçı, malı beğenildiği ve satıldığı müddetçe, kaliteyi yükseltmeyi düşünmez. Çünkü onun nazarında birinci plânı işgal eden mevzu, malının satılmasıdır. Kalitesinin değerini akla bile getirmez. Kalite yüksekliğinin, her şeyden evvel birinci plâna geçmesini ise halk rağbetinin orantısında aramak gerekir. Kaliteyi ancak ve ancak rağbet barometresi düşürür veya yükseltir.

Aynı emsali sinema sanatına tatbik edebiliriz. Film yapımcılarımız, filmlerinin tuttuğunu, para getirdiğini (bilhassa Anadolu'da) gördükçe kalite meselesi uzun bir sürede saymağa mahkûmdur. Çünkü bunu değiştirecek, kalite yüksekliğine yön verecek en önemli faktör, kültür yüksekliğidir. Evet halk kültürünün yükselmesidir...

İşte o zaman hakiki bir jüri olan kültürlü halk huzuruna çıkabilmek korku ve endişesi, sanatı ister istemez kalite yüksekliği yoluna saptırır.

SİNEMA'NIN günümüzün belirli sanatlarından biri durumuna gelişinin nedenlerini, onun çağdaş ilerilik akımlarına kendini tüm yönleriyle uydurabilme gücünü taşımasında aramız gerekiyor. Bu

çok yönlü sanatın toplumlar üzerindeki şair-tacı etkisi bizce de küçümsenmemelidir. Düzenli bir gelişmenin, kişilik değeri yüksek yapıtlarda özellikler gösterdiği gerçeğini varsayalım. Doğüstü idelerin gerçeğe etki gücü ne denli ne denli aşkın ve kişiliklerin bu gerçeği kavrama gücü ne denli yüksek olursa, alana çıkan yapıtlarda öylesine yararlık görülecektir. Sanat yönü güçlü bir varlığın ise kişi yaşayışına yüklediği sorumluluk ölçüsünde bir anlatım yeterliği taşıdığını, bu alanda söz konusu edilecek öğelere bir güç eklediğini ve değişik anlamlara yönelebilecek özellikleri böylelikle bir olumlu sona bağladığını bilmekteyiz. Sanatta yararlılık tezi nasıl toplum yaşayışlarında ilk sırayı alıyorsa, sanatta olgun kişilik temi de topluma özgü öğelerin bir araya getirilmesinde ilk rolü oynamaktadır. Bunlar aynı zamanda birbirleri için gerekli özellikleri de kapsamakla, düzenli bir gelişmeyi sağlayacak ve soyut-somut bileşkesini en iyi biçimde bu gelişmeye katacak yolun üzerinde bulunuyorlar.

Sinema sanatı, kişilik yönü güçlü yapıtlardaki gerçeğe ve onların gelecekteki umutlarına göre değerlendirilir. Eu gerçek ve bu umutlar yerel kurallara göre ayrı anlam taşımamaktadırlar. Erek, tüm sanat dallarında olduğunca, toplumlararası ez ve biçimi alana vermektedir. Ancak, öze ve biçimin toplumlarca aynı yönde götürülmesi gerçeği çok ke-re yanlış anlaşılıyor. Gelişmiş kişiliklerin aynı alanda toplanması sorunu da böylelikle, gerekçelerin dışında bir anlatıma dökülmüş oluyor. Oysa konuşulan alan, yalnızca bugün içinde bulunduğumuz sorunları kapsayan alan demek değildir. Batıdan doğuya toplumları tümüyle ilgilendirecek, tüm sorunların bu genellikle çözümlenmesini sağlayacak ve sanatın, öz gerekçeleri ile genel bir ortamda tanınıp yayılmasına yararlı olacak alan demektir. Sinema her topluma göre bir ayırım yapılarak düşünüldükte, artık bu genel sanat anlayışı

Sinema Sanatında Olgun Kişilik

Ş. Avni ÖLEZ

inde olmaktan çıkar. Sinema, ölçülü bir zaman süresince ve salt yaşanmışlık göz önünde tutularak incelenmekte de yine bu yönlü bir anlayış içinde olmayacaktır. Onu, sorunlarının değişik yönleriyle ve en yararlı görünüşünde ele almak gerekmektedir.

Sinema sanatında ilk öne süülecek gerekçe, olgun kişilik değimiyle somutlaşan öğeden geçer. Onu yazmaktan yapmaya varacak tüm bölümlerdeki kişiler, bu gerekçeye göre, olgun kişilik yönünden varlıklı olmalıdırlar. Senaryo ile başlayan sinema yaptırın, kameraya alınıp kadr üzerine düşmesine dek geçecek zaman içinde, bu olgunluğu adım-adım sindirmesi ve ancak bundan sonradır ki seyirciye sunulması gereklidir. Burada zincirleme bir sorumluluk göze çarpyır. Senaryo yazarı, prodüktör, rejisör ve oyuncuya birlikte değip geçen bir sorumluluk. Ancak, bunun bir de karşıt yönde yükümlü olduğunu varsaymamak elde değil. Olgun kişilik temiyile yakından ilgili olan yapıt seyirci gözüne sunulduk'an sonra, ortaya ikinci bir sorumluluğun çıktığını görüyoruz. Senaryo yazarından bu yana zincirleme kopup gelen bu sorun, seyircide son büyük halkasını buluyor. Ereği yclunda düzenli bir tutumu olan yapıt, artık yalnızca seyircinin olgun kişiliğine gereksinime duymaktadır. Sanat yönü varlıklı seyirciye toplumca verilen değer de, genel bir biçimde bunu kanıtlanmak yoluna gidiyor.

Olgun kişinin sanat alanında görevi, kişiyi ağlatmak veya güldürmek yönlerinden incelenemez. Bir yapıt, komedi veya dram olsun, kişi yaşayışının sorunlarına inebildiği derinlikle ölçülmelidir. Kişiyi ağlatmak ve güldürmek güç değildir. Güç olan, kişiyi düşündürmektir. Kadr üzerinde yansıyan ışık ve biçimin kapsadığı öğeler, günlük yaşayışımızdan geçen gerçek ve yarıncı yaşayışımızın umutlarına varan scyutlamaya yakın oldukları ölçüde, değer taşımaldırlar. Her ne olursa olsun, biz de, gelişmiş kişiliklerin yapıtları için yine o değerde bir seyirci ve olgun kişilik özelliği taşıyan seyirci için yine o değerde bir yapıt, eşitliğine saygı göstermek zorunluğunda olduğumuz gerçeğini artık benimsemeliyiz.

SİNEMA ve TOPLUM

Bugünün sinema'sında, üç sanatçının yarattığı durum, oldukça önemlidir. Bunlardan ikisi sinemanın çağdaş aktörü James Dean, çağdaş aktristi Brigitte Bardot ve üçüncüsü de sinemayla uzaktan ilgisi olan çağdaş Fransız edebiyatının genç romancılarından Françoise Sagan...

Bu üç sanatçının durumu sinema'nın toplum üzerine yapmış olduğu ve yapacağı etkileri açıklar. Oysa bu üç sanatçıdan birisi de şimdi yaşamıyor. Jimmy'nin ölümü, bu sanatçının toplumda sağladığı etkiyi azaltmadı, çoğalttı. Öleli dört yıl oluyor fakat, biz yine gazete ve dergilerde, «Bir James Dean vardı...» diye başlayan yazılar okuyoruz. Yalnız Amerika'da bu aktörün milyonlarca fotoğrafı satılıyor. Warner Bros, sinema dünyasında ilk olarak ölü bir aktörün oynadığı filmi yaptı: The James Dean Story, şimdiye dek denenmemiş bir sinema eseri...

East of Eden, Rebel without Cause, Giant filmlerinin re-adjus'tları yapıyor. Film yapımcılarının yeni bir Jimmy yaratmak çabaları yüzünden, sanat yönleri değersiz, yalnızca James Dean'i andıran kişiler kadr'ları dolduruyor... Sanki sinema sanatı can vermekte. Tüm yapılanlar bir sanatçının (şimdi yaşamayan bir aktörün) toplum üzerine yaptığı etkinin yarım kalması, sürdürülmesi içindir...

Davit W. Griffith'in bir eseri, Birt of a Nation, sinemalarda gösterildiğinde, Amerika'nın birçok yerlerinde ayaklanmalar olmuştü. 1915 yılındaki bu olay, sinema'nın toplum üzerine yaptığı ve yapacağı etkileri göstermek bakımından önemlidir. 1895'de ilk sinematografik gösteriler halkı heyecanlandırmış, Fransa'da geniş etkiler yapmıştı. Bu olayları birçokları izledi.

★

Hayri CANER

★

JEAN SEEBERG
Françoise Sagan'ın
Cecille'i...

Oysa bu etkinin iyi - kötü yönleri neden araştırılmıyor? Dünya gençliğinin üzerinde yaptığı etkiyle nelerin yitirildiği biliniyor da, neden bir Rebel Without Cause, bir kanunsuz asi, bir kahraman gibi gösterilmek uğruna da olsa yeniden yaratılmak isteniyor? Bu nedenlerin cevaplamasını beklemek boş. Açıkça, sinema sanatı gücünü yitiriyor. Bir sürü kişiler yolun

yarısından geriye dönüyorlar... Evet, gerçekten sinema sanatı can çekiyor... Sinema, sanatı soyunmak sanan bir kadın'a el uzatmak, ondan yardım dilenmek isteyecek bir an nefes almağa çalışıyor. Oysa B. B. sinema sanatı'na son darbeyi vuracak belki de... Françoise Sagan'ın eserlerinden yardım umuluyor. Bunlar da bayağılık yönünden gerekli yardımı sağlayacak değerdedir... Jimmy öldü, adı yaşıyor...

B. B. bir sinema saltanatı yarattı... Sagan sinemaya yeni eserler veriyor... Sinema topluma yararlı olmaktan uzak, kötü etki yaratacak yapıtlar çıkarıyor ortaya...

Eliş Kazan, East of Eden'da hiç şüphesiz doğrulukla hareket eden, sanatını düşünen bir kişiydi. Yapıtı da bunu gösterdi. Oysa Nicholas Ray, Rebel Without Cause'da işleri karıştırdı. İşlediği konu bir yönden belki realist'ti, şuydu buydu ama, Ray düpedüz sanatını kötüye kullanmıştı. Gençliğin kötü yönleri bir heroizm havası içinde işlenmişti. Rebel Without Cause'da Jimmy, dünya gençliğine bir kahraman olarak görüldü. Bir anda kopyaları çevreyi kapladı... Roger Vadim, Manina'da yarattığı Brigitte Bardot ile hem kazancını çoğalttı, hem de sinema'ya uzun bir süre yararlanılacak bir B. B. kazandırdı... İşin aktüel yönü bu. Bir de acı

gerçek var. Sinema sanatı bir uçurum kenarında. A-yakları aşağı sallanmış, elle-riyle bir-iki dala veya çalya tutunuyor. Ölü Jimmy, B.B., Sagan gibi dallara. Olmazsa, Sophia'ya, Gina'ya, Novak'a tutunacak... Doğu'da da du-rum iyi değil. Şarkılı, göbek-li yapıtlar, Türkiye'den Hin-distan'a dek, tüm uluslarda önemli yer tutuyor. Hindis-tan'da Pather Panchali bir ön -ışık olarak görünmüştü. Ona izleyenler olmadı. Japon-ya'dan son bilgi, Hiroshi Ina-gaki'nin The Rickshaw Man'i.

Renkli ve Toboscope olan bu film için yazılanlar da pek u-mutlu değil... Türk sineması olarak korku yok şimdilik. Çünkü uçurumdan uzak, yeşil bir vadi'de geziyoruz... Şimdi tüm sözümüz Batı'ya. Sinema sanatı'nın varlığını bünyesin-de bulundurduğunu sanan za-valhı Batı... Zavalhı İtalyan si-neması, zavalhı Fransız si-ne-ması, İngiliz sineması ve tüm gücüyle yine zavalhı Ameri-kan sineması. Ve bunların verdiği kötü yapıtlarla zaval-hı sinema sanatı... Sinema yi-ne kendi kaderini kendi hazırlıyor... Dünyanın her köşe-sinde, köylere dek yayılan beyaz perdelerin önüne bir-ken topluluklar, birşeyler görmeğe, anlamağa, öğrenme-ğe ve sonra da öğrendiklerini yapmağa çabalyorlar. Etkisi iyi bir yapıt, örneğin Friendly Persuasion, topluma yararlı oluyor, diğer yünden kötü bir Western de, çocuklarımızın cow-boy pantolonları giyip bellerine oyuncak tabancalar takmasına yarıyor...

Françoise Sagan'ın Bonjour Tristesse'inde bir genç kız var. Belki de kendisini anlatı-yor Sagan. Ne yaptığını, ni-çin yaptığını bilmiyen, ken-

1959'da Ölen Sinema Sanatçıları

- 21 Ocak: Cecil B. De Mille. Amerikan rejisörü.
- 4 Haziran: Charles Vidor. Amerikan rejisörü.
- 18 Haziran: Ethel Barrymore. Amerikan oyuncusu.
- 4 Temmuz: Giovanni Pastrone. İtalyan rejisörü.
- 2 Ağustos: Jean Benoit - Levy. Fransız rejisörü.
- 7 Ağustos: Preston Sturges. Amerikan rejisörü.
- 6 Eylül: Kay Kendall. İngiliz oyuncusu.
- 12 Eylül: Paul Douglas. Amerikan oyuncusu.
- 7 Ekim: Mario Lanza. Amerikan oyuncusu, şarkıcı.
- 14 Ekim: Errol Flynn. Amerikan oyuncusu.
- 25 Kasım: Jean Gremillon. Fransız rejisörü.
- 10 Aralık: Henri Vidal. Fransız oyuncusu.

dince boş bir dünyada yaşı-yan bir kız. Yazar, Fransa'da-ki bir topluluğun etkisi altında kalmış... A Certain Smile'da da buna eş bir kız seyredeceğiz... Sagan'ın son iki romanında da, ilkinde bir genç kız babası yerinde bir adamı seviyor, Aimez-vous Brahms?'da da bir genç er-kek, annesi yerinde bir kadı-nı. Yazar'ın eserlerinde ger-çekten bir iz yok. Hep olmu-yacak şeyler... Oysa sinema sanatı gerçekten birşeyler ve-rebilmeli... Herşeyden önce sinema iki önemli yeteneğini yitirmemeli, Bunlardan birin-cisi, gerçeği gerçek olarak göstermek, ikincisi de daima birşeyler (iyi şeyler) öğret-mektir. Gerçek daima olan ve daima olabilecek gerçektir. Öğretmek de kültürdür... İyi kötü ayırımı yapılmadıkça, si-nema uçurumun kenarından kurtulamaz. Ve hele sinema ile sanat ayrılırlarsa, kazanı-lan dolarlar, sterlin, mark, li-ret ve franklar da yararlı o-lamaz artık... Şu gerçeği kim yanıtlanabilir? Sinema çağın en güçlü silâhı durumunda. Sine-manın toplum üzerine yaptı-ğı etki korkunçtur. Hele bu etki kötüye kullanılırsa, dün-ya üzerinde insanların yaşa-

yışları, düşünüşleri, mutluluk-ları tüm değişebilir... İşin sa-nat yönü bırakılıp, yalnızca kötü fakat, para getiren ya-pıtlar topluma sunulursa, bir-gün kötü neticeler doğar. Ör-neğin, Une Parisienne'deki gi-bi bir Kıral kalkar, bir oynak kız sever de, işlerini bırakıp (bir sır olması gereken) jet denemesinde bu kıızı yüzmeye götürürse dünyanın sonu geldi demektir. Bu kez Eisen-hower'ın torunları, Amerika'yı ziyarete gelen Krusçef'in torunlarına western filmlerin-de gördüğü gibi yumruk atıp, tabanca çeker, sonra diğeri de kızıp, radarla işliyen füze-lerini, bilmem hangi feza fil-minde gördüğü gibi Ameri-ka'nın üzerine gönderirse. Gunfighters of Abilene'i ya-pan Edward Chan ile B.B.'yi yaratan Roger Vadim kaçacak delik aransınlar bakalım...

Bunlar belki şimdilik gül-dürücü fakat, gerçekte dü-şündürücü olması gereken konular...

Sinema; çağın bu güçlü sa-natı kötü durumda. Bizse, u-mut verecek birşeyler bekli-yoruz. Beklemenin süresi ço-ğaldıkça da umutlarımızı yi-tiriyoruz...

Oskar

Turgut KURAL

OSKAR, hemen hemen bütün sinema severlerin iştiiği bir kelime olmakla beraber, çoğu kimseler tarafından da mahiyetinin ne olduğu bilinmemektedir. Her sene, yüzlerce oyuncu ve yapıtımın yüreğini titreten, uykularını kaçıran «OSKAR», hiç şüphe yok ki birçok ilgililerin en büyük idealleridir.

Oskar nedir?

«Academy of Motion Picture Arts and Sciences» (AMPAS = Amerikan Sinema Sanat ve Bilimler Akademisi) tarafından her senenin Mart ayı nihayetinde bir evvelki senenin en değerli sinema çalışmaları için Amerika'da dağıtılan heykelticiklere verilen isimdir. «Akademi Armağanı» da denilen Oskar heykelticik bronzdan yapılmış, altın kaplamalıdır. Boyu 30 santim, ağırlığı iki buçuk kilo olan bu armağana 1931 yılına kadar «heykelticik» denirdi. Sonradan «Oskar» ismi verilmiş, zamanımıza kadar böylece bu ismi muhafaza etmiştir.

Oskar armağanı, 1927 Haziranında kurulan AMPAS'ın ilk toplantılarından birinde karara bağlanmış ve her sene aksatılmadan tekrarlanarak devam etmiş, sinemanın bir sembolü olmuştur.

Oskar'ın kabulüne kadar muhtelif hediyeler (plâk, diploma, madalya v.s.) olarak

dağıtılan armağanların yerine bütün bunları temsil edecek olan bir heykelticik verilmesi, ünlü sanat direktörlerinden Cedric Gibbons tarafından ortaya atılmış ve gene kendisinin çizdiği heykelticik tasarı-şını da kabul edilmiştir.

İlk Akademi armağanı kazananlar:

Sinema tarihinde Akademi Armağanı 6/5/1929'da 1927 - 1928 yıllarının sinema başarıları için dağıtılmıştır. Bu ilk armağanı kazananlar şunlardır:

1 — En iyi film: Wings (Paramount);

2 — En iyi rejisör: Frank Borzage «Seventh Heaven (Yedinci Gök) isimli filmiyle»;

3 — En iyi kadın oyuncu: Janet Gaynor (Seventh Heaven filmiyle);

4 — En iyi erkek oyuncu: Emil Jannings. 1927'de The Way of All Flesh; 1928'de The Last Command (Son Komuta) isimli filmleri ile.

Oskar'ların Dağıtımı:

Oskar dağıtım işine, dağıtımdan iki ay önce adayların seçimi ile başlanır. Akademinin çeşitli sinema bölümlerini temsil eden kolları kendi branşlarında yılın en başarılı adaylarını seçerek Akademiye bildirirler. (Yukarıda bildirdiğimiz gibi Akademi; «Academy of Motion Picture Arts and Sciences» «AM-

PAS»'ın kısaca anılışdır: Acedemy - Akademi.) Bu adaylar beş tanedir. Daha sonra namzet olarak seçilmiş filmler biri sabah diğeri öğleden sonra olmak üzere ikişer defa oy sahiplerine gösterilir. (Oy sahipleri, Akademinin iki bin; aşan azalardır) Toplanan oylar son derece gizli tutularak Oskar'ların dağıtılacağı merasim geçesi açıklanır. Bu şekilde her sene dağıtılan Oskar'ların sayısı 25'i geçmektedir.

Oskar'lar kimlere verilir?

Oskar kazanan unsur ve şahısların en önemlileri kısaca şunlardan ibarettir:

En iyi film, rejisör, kadın artist, erkek artist, yardımcı kadın artist, yardımcı erkek artist, senaryo, sanat direktörü, kameracı, kostüm, müzik, dekor, montaj, ses kaydı, dökümanter film, en iyi yabancı film, kısa film v.s...

«Oskar» niçin dağıtılır?

Her yıl «Oskar» adı verilen bu armağanları dağıtan AMPAS, Sinemanın teknik ve sanat bakımından gelişmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur (1927 Haziran). Amerikan Sinema Sanayininin 12 kolunu temsil eden 2 000'den fazla üyesi mevcuttur.

Oskar dağıtmak suretiyle AMPAS'ın amacı: «Sanat yükseliğini» manen desteklemektir.

Si - Sa

YAYINLARI
ÇIKIYOR

BEKLEYİNİZ

“Sinama'nın toplum üzerine yapması gerektiği ve yapmakta olduğu etkiler nelerdir?”

SİNEMANIN toplum üzerine yapması gerekli olan etkilerle, yapmakta olduğu etkiler ayrı, çoğunlukla da birbirine karşıttır. Bu durum, topluma, sinemasına göre değişir.

Biz, kendi toplumumuzu, kendi sinemamızı alırsak, daha somut konuşabiliriz.

Neden yalnız sinema? Bütün sanat dalları için de durum böyle değil mi? Soruyu daha genel olarak şöyle ortaya koymalıyız : «**Sanatın toplum üzerine yapması gerekli olan etkilerle, yapmakta olduğu etkiler nelerdir?**»

Şiir için de, hikâye için de, roman, oyun, sinema için de bu sorun vardır?

Sanatın toplum üzerine yapması gerekli olan etkiler, herkesin tutumuna, sanat anlayışına, görüş açısına göre değişir. Ben, yarırcı görüşten yanayım. Sanatın her dalı, toplumun yararına olmalıdır, derim. Eu, toplumcu sanat görüşüdür. Salt güzellik, güzellik için güzelliği anlamam. Salt yararlı olmak da kuru, yavan olmaktadır. Yaygınlığı, güzellikle yararlıyı birleştirmiş sanat sağlayabilir.

Topluma yararlı olmak diyoruz ya, burada da birlik, bir düşüncede olmak zordur. Topluma yararlı olanın değişik anlaşılması, sanatçının dünya görüşü demektir.

Toplumu etkilemek yönünden, sinema ile tiyatro, öbür sanat dallarından bütbütün

ayrılıyorlar. Çünkü bu ikisinin yayını, yığınla değinmesi demektir. Bir senaryo, film yapıp seyircinin karşısına çıktığı zaman ancak yazılmış olur. Oyun da öyle. Yazılı oyun, ramp ışığına çıkıp seyircinin önüne konunca yayılmıştır. Yazılmış ama filme çekilmemiş bir senaryo, yazılmış ama sahneye konmamış bir oyun yayımlanmış sayılamaz. Biri filme çekilip, biri sahneye konulup hemen halkın karşısına çıkacak, halkın beğenmesiyle karşı karşıya kalacak. Halk beğenirse tutunacak, beğenmezse tutunmayacak. Demek, sinemanın, tiyatronun başarısı halkın ilk ağızdaki beğenisi-ne bağlı.

Oysa romanda, şiirde, hikâyede, resimde böyle değil. Bunlar kitap biçimine girdi mi, yayımlanmış demektir. Bir kitabı da insanlar teker teker okurlar. Sinemayı, tiyatroyu salonda yüzlerce kişinin seyretmesi gibi, kitabı yüzlerce kişi birden okumaz.

Bir kitap basılır, ortaya atılır. Bir resim yapılır, ortaya çıkarılır. Bir müzik bestelenir ortaya verilir. Bunlar yayımlandıkları zaman beğenilirse beğenilir. Değerleri var da, yayımlandıkları zaman beğenilmemişse, yirmi yıl, otuz yıl, yüz yıl sonra değerleri anlaşılır, o zaman beğenilir.

Oysa tiyatro, hele sinema için böyle bir durum yoktur. Hiç bir film yapıcısı, filmi

yaptıktan sonra, beğenilmesi için yirmi, otuz, yüz yıl bekleyemez. Sinema, hemen topluca halkın karşısına çıkıp, beğenilmek zorundadır. Sinemanın başarısı ivedilik ister.

İş böyle olunca, sinemayla tiyatroya, ister istemez, öbür sanat dallarından daha çok «ticaret», kazanç düşüncesi giriyor. Büyük sermaye yatırımı yapılan sinemadan sonucunu çabuk almak gerekiyor. Böylece de «iş filmleri», «gişe piyesleri» doğuyor.

İşte bu durum, sinemanın topluma yapması gerekli olan etkiyle, yapmakta olduğu etkiyi birbirine karşıt düşürüyor. Sinemanın topluma yapması gerekli olan, yani

AZİZ NESİN

ondan istenen etki, topluma yararlı olmasıdır. Genel olarak, topluma yararlı olmak demek, toplum düzeyini yükseltmek demektir. Toplum düzeyini yükseltmekse, toplumun her bakımından «gerek öz, gerek biçim olarak» alınmış düzenine karşı durmak, yani bir bakıma genellikle toplumu tedirgin etmek demektir. Böyle filmi, seyircinin tutması, beğenmesi mümkünülemez. İşte o zaman sinema, toplumun alışıklarını hiç tedirgin etmeme yolunu tutuyor. Bugün sinemanın yaptığı etki budur. Onun için, çoğunlukla topluma yararlı değil, zararlıdır.

Günümüz sinemacısının savunusu şöyledir:

— Halkın beğeni, anlayış düzeyi yükselmemişse, benim yaptığım iyi filmleri beğenmez. Ben filmi, elli yıl sonrası için değil, bugün için yapıyorum.

Aydınlar da sinemacıya şöyle diyorlar:

— Halkın beğeni, anlayış düzeyinin yükselmesinde sinemacı olarak senin de bir görevin yok mu?

Böyle soranlar, sinemacının bir sermayedar olduğunu unutuyorlar.

Euradan «öyleyse, nasıl yapmalı, ne yapmalı?» diye yeni bir soru çıkıyor ortaya. Sinemayı, tiyatroyu devletin ele alması, onlara devletin, belediyelerin yardımı, işte buradan çıkıyor.

Ama ben, Türk toplumu için bugünkü koşullar içinde, devlet koruması, belediyeler yardımıyla Türk sinemasının bugünkü çıkmazından kurtulabileceğine inanmıyorum.

Dileğimiz; sinemanın toplumu eğitmesi, olumlu, ileri yöne etkilenmesidir. Bu, nasıl olacak?

Önce kendimize şunu soralım: Yığın, kendi düzeyinin düşüklüğünden mi kötü filmleri beğeniyor da, ona durmadan kötü filmler gösteriliyor? Yoksa, kötü filmler gösterile, yığın bu filmlere alıştırıyor mu?

Doğrusu, bu sorunun cevabı, karşılıklı etki ve tepkidir. Her etkinin bir tepkisi olacağı için, yığın, sinemacıyı etkiliyerek, onu kötü film yapmaya zorluyor. Sinemacı da bu etki altında kötü filmler yaparak, yığın bu filmlere alıştırıyor, onları kötü filmleri beğenmek için etkiliyor.

Sinemamızın ne yapması gerekli sorusunu şimdi cevaplandırabiliriz. Türk sinemasının, bu karşılıklı etkileri uzlaştırması en olumlu yoldur. Çünkü, hem halkın beğeni tuttuğu, hem de sanat değe-

BİR BATI ANADOLU

BURASI bir Batı Anadolu kasabası. Güneşin batmasıyla akşam uykusuna yatan, beş bin nüfuslu bir kasaba. Daha elektrik'ten nasibini almamış bu memleket köşesine karanlıkla beraber bir sessizlik de çöker. Evet, bu kasabanın elektriği yoktur ama, bir sineması ve bu sinemanın kendine ait bir de elektrik motoru vardır. Sinemanın var olduğunu, kasabanın önemli yerlerine yerleştirilmiş operatörlerden çok iyi antyabilirsiniz... Birden sessizliği yırtan bir ses: «Alo... alo... Burası Atlas Sineması... Muhterem sinemasever müşterilerimiz... Bu akşam sinemamızda aylardan beri sabırsızlıkla beklediğimiz senenin en muazzam filmi... Baş rollerini muhteşem ve eşsiz sanatkar Neriman Köksal ve Kenan Pars'ın oynadıkları (Vicdan Azabı)... Abdullah Yüce diyor ki, «En yeni bestelerimi bu filmde dinleyeceksiniz...» «Bu müstesna filmi kaçırmamanız menfaatiniz icabıdır...» Sonra arkasından hemen hemen tüm kasabaya gece zorla dinletilen plâklar operatörde bağırmağa başlar. «Gel dedim de gelmedin, al dedim de almadın, ahhh... aldattın beni,» veya «Ben ağlarım eller güler, bu da başa gelecekmiş...» Ayrı-lık bağırımı deler... Bu da başa gelecekmiş...» diye ağlayan bir kadın sesi... Arkasından yine yain, yine plâklar ve bu böyle film başlana dek sürer...

Sinemadayız. Eğimsiz, uzun bir salon, Herkes gelişi-güzel oturmuş film seyrediyor. Fakat sigara dumanı içindediniz. Yanınızdaki içiyor, arkanızdaki içiyor, ense-nizden oluk oluk duman geliyor. Oysa perdenin altında

rı olan yabancı filmler çok-tur. Bizim filmcilerimiz şimdidecek böyle bir film yapı-lar da yığın tutmadı mı? Kimse bunun örneğini gösteremez. Sahne ışıkları, Diktatör, Bisiklet hırsızları, daha çok...

Öyleyse, hem toplumu eği-tecek, düzeyini yükseltecek, hem de yığın beğenisine tüm aykırı olmayan filmler yapmak gerektir. Bu iş zor-dur, büyük güç ister. Hele sinemada büsbütün zordur. Çünkü sinemaya, öbür sanat-ların hepsinden daha çok ki-

şinin eli girer. Büyük sine-ma sanatçıların birkaç işi bir-den kendilerinin yapmalarını böyle bir zorunluktan çıkar.

Bizim sinemacılarımız, bu büyük yetkiden, bilgiden, güçten yoksundurlar. Onun için yaptıkları kötü filmlere bir kulp bulmak yoluna gi-derler. Bunların en başında da, bizdeki çok ağır sansür gelir. Bu, bir bahanedir. Ben-ce, en ağır koşullar altında bile, o toplumun yenele düze-yine uygun oldukça iyi film-ler yapılabilir.

KASABASINDA SİNEMA

Turhan Ş. ZARPLI

«Salonda Sigara İçmek Yasaktır» diye yazıyor. Acaba onu okuyan, demeyeyim de, orada öyle bir şeyin olduğuna farkeden var mı? Filmin bazı aşk sahneleri sırasınca salonda bazı hoşça gitmeyen sesler... İşte film böylece sürer gider...

Burada yabancı filmler gösterilmez. Niye mi? Çünkü «gâvur» filmine kim gider, özbeöz Türk filmi varken. Aslında aranan Türk filmi değil, göbek - şarkı ve hicırıkırtır. Samimiyetsizlikle çevrilmiş bayağı, yerli kordelaların aleyhinde konuşacak olsanız hemen sizin Türklüğünüzden şüphelenivermekten geri kalmazlar..

Böyle bir kasabada üç - beş aydın varsa onlar da sanat hareketlerini, yayınlardan izler, eleştirmeleri okurlar. Olabildikleri kadar atmin olurlar. Yoksa burada «sanat» o kadar boş bir söz ki... Sanat ve zenaat'ın bile ayrı ayrı şeyler olduğunu bilmiyen bir yer burası. Edebiyat demeye kalksan, «Evet, bütün Mayk romanlarını okudum», tiyatro desen «İnce Birol'a bayılırım. Ama onlar da buralara gelmezler ki.» diye söze başlarlar. Resim, heykel, onları bırakın bir yana. Müzik dersiniz, malum... Sinemada, sanat filmi ise buraya uğramaz. Uğramaz demiyelim de uğratmazlar dersek daha yerinde olur. Zira ne İstanbul'daki prodüktör, ne de buradaki sinemacı öyle filme ilgi göstermezler. Onlara «iş filmi» gerektir. Onlar yalnız ve yalnızca keselerini düşünürler. Falan veya filân kişilerin sanat duygusu ile ilgilenmek

— Devamı 15'inci sahifede —

SİNEMA'yı, san'at yönünde değeri dışında, uluorta bir eğlence aracı olarak ele alan çok sayıda filmlerimiz, «çevreye göre» olmayışları ve günümüzün uygarlık düzeyi ölçüleriyle bir türlü bağdaşamayışları yüzünden, toplumsal yaşayışımıza kötü ve yıkıcı etkiler yapmaktadır. «Büyük Şehir» havası içinde tutunamayan bir sanat yok-sunu yapıtlar, kültür yönü olumlu sayılamıyacak, dar yavaş çevrelerimize kolaylıkla girmekte, oralarda tutunmakta ve, ne acı bir sorun-

dur ki, kendilerini o çevre kişilerine bir değer olarak kabul ettirmektedirler. Cebinde rakı şişesi ve leblebi paketiyle sinemaya giren kişi için

Çevreye göre Sinema

Turgut DEVRİM

«sinema» ve «film» kavramlarının artık uzun uzadıya düşünmek bir fantezidir. Ama bunun da bedelleri var. Sücu kişiye söylemeye hakkımız olmadığını düşünmek zo-

rundayız. San'at anlayışı gelişmemiş kişiye sunduğumuz «tiyatro» oyunları ve bayağı anlatımlarla dolu filmlerin gerçek değerlerini önce kendi gözlerimizde bir ölçüye vurmamızdır. Oysa tam tersine, o kişilerin sahne ve perde karşısında rakı içmelerini leblebi yemelerini sağlayacak her çabaya el atıyoruz. Oyuncu kızlar, bayağı kadınlar, sana'tsız bir biçimde soyunmuşluk, düzensiz bir cinsiyet gösterisi, argo sınırını dahi aşmış bir biçimsiz konuşma, ayıpların bayağı bir gerçeklikle ortaya verilmesi... Herşey, herşey bayağı. Bu gibi yapıtların sahiplerine getirdiği para ne kadar çoksa, toplumsal yaşayışımıza indirdiği darbe de o kadar büyüktür. Sinemamızın bu doğru oranlı tutumunu, olumsuzluğu ölçüsünde, benimsememeliyiz.

Sinemamız yapıtları arasındaki kötü eserlerin topluma ve çevreye etkili filmlerimizi düşündürmeli.

«Büyük Şehir» filmlerine sonradan eklenen açık - saçık bölümler niçin? «Halk böyle istiyor» sözünü filmlerimiz için bir koruyucu olacağına artık kim inanabilir?

Gerçek «Türk Filmi»'ni verebilen yapıtlar çıkaran sinemamızdan «Büyük Şehir» dışı bir ilgi bekliyoruz.

«Büyük Şehir» dışı çevreler için san'at filmlerine gereksinme duyuyoruz. Bu filmleri biz yapmıyorsak, dışarda yapılmış olanlar var. Anadolu içlerine «yerli film»'lerin en bayağılarını göndermekte niçin hâlâ direniyoruz? Ve bu işin sorumluluğunu üzerimize hangi yetkiye dayanarak atıyoruz? Toplumsal yaşayışın öğelerine saygı bu mudur?

Sinemacılarımız krizden nasıl kurtulabilecek?

RESMÎ çevrelerin kayıtsızlığı, zamanın şartlarına aykırı davranışları yüzünden sinemacılığımız muazzam bir kriz içindedir. Bu müesseselerden bir kısmının bir ömür boyunca emek verdikleri işgal mevzularını değiştirmeye zorlanmaları, muhtaç olduğumuz yabancı menşeli yüksek değerli birçok filmleri sağlamak imkânından mahrum edilmeleri kısa zamanda müşpet bir anlayışla gerekli tedbirler alınmadığı takdirde işin sonu nereye varacağını açıkça gösteriyor. Biz, dâva üzerinde tarafsız iktisadi bir gazete yazarı olarak durmak, her şeyden önce durumun aydınlanmasını teminen (meseleyle iyice nüfuz etmeden ulu orta neşriyat yapan basın dahil) bütün alâkalılardan şu sorulara cevap almak istiyoruz:

1 — 1938 yılından beri hayat pahalılığı yüzde kaç artmıştır?

2 — Gene aynı tarihten beri zaruri ihtiyaç maddelerinde ve diğer eşyada vergi artışı ne nispettedir?

3 — Sinemalar bir lüks mü, yoksa zaruri bir kültür müessesesi midir?

4 — Sinemalarda yabancı menşeli filmler gösterilmeli midir? Eğer dünya kültürüne münasebetimizi kesmek is-

temiyorsak Amerika ve Avrupa filmlerinin ithalinin âdeti imkânsızlaştırılmasını nasıl münâladırız?

Bahis mevzuu filmlerin gösterilmesi istenmiyor mu?

5 — Bir memleket bu aşırı dâva yalnız kendi kültürü ile yetinebilir mi? Yabancı film ithalinin engellenmesi memleketler arasındaki kültür anlaşmalarına aykırı değil midir?

6 — Sinemaların yaşaması gerekli ise vergi yükü ne olmalıdır?

7 — Eğer şimdiki vergi ve resimler sinemaları yaşatmak imkânını baltalıyorsa bu yolu tutmaktan Hükümetin ve Belediyenin maksadı nedir? Sinemaların kapanması mı isteniliyor? Bu cihet aydınlanmalıdır.

8 — Sinemaların yaşaması arzu ediliyorsa bu müesseseler yalnız yerli filmlere mi tahsis edilmeli, yoksa hariç kültürünü yayan filmlere de yer verilmeli mi?

9 — Eğer ecnebi film getirmek gerekli ise bunların be-

«İktisadi konular yazarlarımızdan Sayın Hikmet Katran'ın, 22 Ocak 1960 tarihli Ekonomi Gazetesinde yayımlanan bu yazısını, bünyemize uyarlığından ötürü aynen iktibas ediyoruz.»

delleri ne şekilde ödenecektir?

10 — Yabancı filmlerin Türkiye'de gösterme hakkı maddi bir kıymet karşılığı mıdır? Yoksa herhangi bir kitap, müzik eseri gibi manevi bir değer midir? Manevi değerse gümrük resmine, Gidat Vergisine tabi olabilir mi?

Bir an için tabi olduğu kabul edilse bir filmde kaç defa gösterme hakkı vardır?

Aynı filmde ikinci ve üçüncü kopya geldiğinde tekrar gösterme hakkı olarak değerlendirilmesi bahis mevzuu olabilir mi? Olmadığı takdirde hangi mevzuata istinaden kopyalara gösterme hakkı verildiği teşmil ediliyor?

Maliye Vekâleti, yabancı filmleri manevi bir değer olarak kabul edip film şirketlerinden Gelir Vergisi ister ve alacağı için haciz koydururken gümrük idaresi ne sıfatla vergi alıyor?

Bu tezat nasıl izah edilebilir?

Si - Sa

Her ayın beşinde İstanbul'da çıkar

Adres : P. K. 1103 — Sirkeci

EKONOMİ

17 yıldır her sabah
iş adamlarının okuduğu
GAZETE

★

ABONE OLUNUZ
İstanbul, Ankara Cad.
Cemal Nadir Sokak.
No: 22 — Tel: 22 07 20

Sinema Yazarlarına Göre :

HAYAT AĞACI (Raintree County) :

ALİ GEVGİLLİ (Vatan) : Bazen anlamını bulan, bazansa ne dediği anlaşılmayan bölümlerden kurulu; mizansen ustalık bir film söz konusudur. Dmytryk üç buçuk saat süren bu uzun, dağınık olaylar dizisi içinde sadece sahne düzenini belirli bir ortamda tutturabilmektedir.

EYKAN SEZER (Akşam) : Uzun mu uzun, çok şey anlatır görünüşte hiçbir şey anlatmayan bir kofluk örneği. Göz boyamaktan başka amacı olmayan bir anlayışın «Rüzgar Gibi Geçti» yi kopya edışı.

ERDOĞAN TOKATLI (Pazar Postası) : «Hayat Ağacı», yapım şirketinin filmi adileştirmek çabasıyla Dmytryk'in çırpınmasının ürünüdür.

SALAH BİRSEL (Yeni Sabah) : Dmytryk Hayat Ağacı'nda da hemen hemen hiçbir şey yapmıyor Seyirciyi oyalayan sadece geniş perde imkânıyla elde edilen spectacular manzaralardır. Buna isterseniz, bir de olayların birbirini kovalamasını ekleyebilirsiniz. İşte o kadar.

T. KAKINÇ (Yeni İstanbul) : «Raintree County» de yazarın romanında işlemeğe çalıştığı çeşitli meseleler, Dmytryk'in çekimser ve biraz da korkulu davranışı yüzünden daimi bir sathilikte kalmıştır. Bütün yüklem Lodridge Jr.'ün seyirciyi gülünç gelen Hayat Ağacını bulmak, durmadan aramak ve ararken de yolunun üstünde bulduğunu ya yetinmek gibi bir lokma, bir hırkalık basit bir felsefeye dayandırılıyor.

TUNCAN OKAN (Milliyet) : Edward Dmytryk'in ustalığı «Hayat Ağacı»nın bazı bölümlerinde, parça parça varlığını hissettirebiliyor. Ancak, bu başarılı bölümlerin de filmin bütünü içinde saman alevinden farksız bir etki yaratabildiğine, filmin bütününü kurtarmaya kâfi gelmediğine de hemen işaret edelim. Dmytryk'in samimiysiz, göz-boyayıcı tutumunun yanı sıra, Montgomery Clift, Elizabeth Taylor ve Eva Marie Saint'in kompozisyonları gerçekten takdire değer.

İDAM SEHPASI - (Ascenseur Pour L'echafaud) :

BAYKAN SEZER (Akşam) : «İdam Sehpa» bütün değerinin sınırlı olmasına, konunun aynı önemde olmamasına rağmen

kolayca sinemalarımızda oynatılan sıra filmlerinden ayrılıyor. Louis Malle'in bu başarısına en büyük yardımcı nefis siyah-beyaz fotoğraflarıyla Henri Decae ve oyuncular, özellikle Jeanne Moreau oluyor.

ERDOĞAN TOKATLI (Akşam) : Jeanne Moreau'nun eksiksiz, Maurice Ronet'in canlı, kompozisyonları, Henri Decae'nin nefis siyah-beyaz fotoğrafları, filme yeni bir boyut kazandıran Miles Davis'in müziği, «İdam Sehpa»'nı büyük ilgiyle seyredilen bir film yapmış.

TUNCAN OKAN (Milliyet) : Filmin fotoğraf direktörü Henri Decae Malle'in plân çalışmasını, mükemmel siyah-beyaz kompozisyonları değerlendirmeyi bilmiştir. Miles Davis'in trompeti, filmin fon müziğini de seyirciyeye sevdirmeye yetmektedir. Jeanne Moreau ve Ronet kusursuz oyunlarıyla, Louis Malle'in başarısında hisse sahibi olmuşlardır. «İdam Sehpa» mevsim başından bu yana seyrettiğimiz en ilgi çekici filmidir.

SEMİH TUĞRUL (Tercüman) : Son ayların en güzel filmi olarak gerçek ve haklı bir ilgi toplamaya devam ediyor.

TARİK KAKINÇ (Yeni İstanbul) : «İdam Sehpa» teknik yapı yönünden, hele çok genç bir rejisörün birinci film denemesi olduğu da göz önünde bulunursa, son derece başarılıdır.

ÜÇ DÜNYA GÜZELİ (Les Girls) :

BAYKAN SEZER (Akşam) : İyi bir rejisörün idaresinde geleneklere bağlı müzikallerin para sıkıntısının en iyi bir şekilde uzlaştırılan Amerikan müzikallerinin eski canlılığında olduğu ortaya koyan bir film. Yılın sayılı filmlerinden biri olmaya adaydır.

SALAH BİRSEL (Yeni Sabah) : Film ilgi çekici olamamaktadır. Ama «Üç Dünya Güzeli» yine de seyredilebilecek bir filmidir.

TUNCAN OKAN (Milliyet) : Hareketli bir komedi gibi görünmesine rağmen, romantik, ağır bir hava içinde gelişen bir hikâyeyi naklediyor. Oyuncuların rahatlığı ve mizanseninin akıcılığı sayesinde «Üç Dünya Güzeli» seyirciyi kendini sevdirebiliyor. Koreografi, renk düzeni ve kamera çalışması bakımından da mükemmel.

BAZILARI SICAK SEVER (Some Like It Hot) :

BAYKAN SEZER (Akşam) : Hiç kim-senin tam olmadığı iddia ediliyordu ama Marilyn tamdı.

ERDOĞAN TOKATLI (Akşam) : Her-hangi bir seyircinin baştan sona ilgi ile, za-man zaman çok gülerik seyredebileceği bir film. Eilly Wilder'in filmi ele aldığı konu bakımından «cinsiyet» anlayışları hayli kıt kimseleri şaşırtacak özellikleri taşıyor.

HAYRİ CANER (Spor) : Kendi türünde son yılların en büyük filmi. Bu yapıt herza-man ve kerelerce seyredilebilir.

SALÂH BİRSEL (Yeni Sabah) : Film o kadar iyi düzenlenmiş, gaglar yüzlesine ye-rine oturtulmuştur ki, seyirci filmde kusur diye bir şey bulamıyor. Denilebilir ki, Wil-der bu filmi ile ustahk katına iyiden iyiye yerleşmiştir.

TARIK KAKINÇ (Yeni İstanbul) : Bü-tünüyle deli-dolu bir film.

ANAHTAR (The Key) :

BAYKAN SEZER (Akşam) : Western'-lerde metafizik derinlikler bulanlar için ye-ni bir araştırma konusu.

HAYRİ CANER (Spor) : Bir savaş hi-kâyesi olarak güçlü olmasına rağmen, film, gerek teknik ve gerekse dramatik yönden, normalden yukarı çıkamıyor.

ŞAHANE MACERA (Funny Face) :

ERDOĞAN TOKATLI (Akşam) : Ala-bildiğine başarılı renk kullanılışı, aktıp gid-en, pürüzsüz bir sinema dili. Söz konusu film bir müzikal olduğuna göre, bunca di-dinmenin karşılığında dans düzenlemelerinin sinema çalışmasını değerlendirecek biçimde ele alınması gerekirdi.

SEMİH TUĞRUL (Tercüman) : Meysi-min en güzel müzikli komedisi olarak tek-rar seyredilecek değerde bir film.

KARACAOĞLAN'IN KARA SEVDASI :

BAYKAN SEZER (Akşam) : Tam bir sinema değil ama sayılı filmlerimizden biri.

HAYRİ CANER (Spor) : Her şeyden önce «Karacaoğlan'ın Kara Sevdası» Türk Sinemasının dar imkânları çerçevesinde yap-tığı başarılı filmlerin devamı yönünden ö-nemlidir. Ayrıca bu yapıt dış festivallerde yüzümüzü güldürebilecek güçte olduğundan, Hürrem Erman'ın bu konuda bir davranışın-ı bekliyoruz.

Si - Sa Sözlüğü

Arkadaşımız Turgut Kural, sizlere her ay bu sütunda sinema deyimlerinin veya sinema tekniğine dair önemli bazı kelimelerin, alfabetik bir sırayla açıklama-larını yapacaktır.

Si - Sa

A

AÇIKLAMA — Eğitim ve aktüalite filmlerinde, görüntüleri açıklamak üzere yapılan konuşma. Bu açıklama-yı yapan kimse = AÇIKLAYICI.

ADAPTASYON — Sinema için hazırlanmamış bir yazıyı; (roman, hikâye v.s.) filme alınabilecek hale getirme işi. Bu işin yapan kimse = ADAP-TASYONCU.

AKADEMİ — «Academy of Motion Pic-ture Arts and Sciences» kısaltması = AMPAS.

AKSESUVAR — Sahne içerisine yer-leştirilmiş olan her çeşit eşya. Bu iş-alakalı olan kimse = AKSESUVAR-CI.

AKTUALİTE FİLMİ — Günlük olayla-rı meydana geldiği anda tespit eden kısa film.

AMATÖR SİNEMACI — Kazanç gaye-si olmayıp zevk için film çevirme iş-leriyle meşgul olan ve dar filmlerle çalışan kimse.

AMERİKAN PLÂNI — Dizlerden baş-layarak başın biraz üzerine kadar bir veya birkaç kişiyi içine alan plân.

ANA YAZI — Jenerikten evvel gelen yazılar, umumiyetle filmin ismini ve-ren yazı.

AMORS — Bir oyuncunun cephesini, karşısındakinin sırtından gösterme şekli.

ARA YAZI — Daha ziyade aktüalite ve eğitim filmlerinde rastlanır ki iki gö-rüntü arasındaki açıklama yazılarına denir.

ASETON — Film yapıştırmak için kul-lanılanu çucur enksiz ve kokulu bir sıvı.

28 Şubat-8 Mart 1960 LEIPZIG FUARI

TEKNİK FUAR ve NÜMUNE FUARI

Batı — DoğuTicaretinin Merkezi

Teknik İnkişafın Tezahürü

50 Memleketten 9500 Ekspozan

Direkt uçak seferleri — Demiryollarında tenzilat — Seyahat acentelerinde prospektler

Fuar vesikalaları için müracaat yeri: **Şadi ATAGÖKSEL**

Leipzig Fuarı Türkiye Umumi Mümessili; Büyük Milâs Han 206

Telefon: 22 08 10 — İSTANBUL

Mütemmim izahat ve ithalâtçılara adres temini için aşağıdaki adrese müracaat :

Leipziger Messeamt, Hainstrasse 18 a. Leipzig C 1 —

Deutsche Demokratische Republik

Çıkarken

— 3. Sahifeden Devam —

en iyi örneklerini anlamak, bunlardan zevk almak, bu alanda ortaya konan yepyeni örnekleri bir sürü kötülere arasında ayırdetmek de o kadar sağlam ve çabuk olarak gerçekleşebilir. Ortalama seyircinin sinemayla olan ilişkisini bu yönden ele almak şu bakımdan da önemlidir: Geleceğin sinemacıları bu seyircilerin arasından yetişecektir.

Bütün bunlardan dolayı sinemayı sevenlere, sinema sanatını geniş topluluğa tanıtmak ve yaymak istiyenlere düşen görev büyüktür.

SİNEMA, bu görevin hiç olamazsa bir kısmını yapabilmek için yayımlanıyor.

SİNEMA

Bir Batı Anadolu kasabasında

— 11'inci sahifeden devam —

enların neyine? Hem onların «malûm» filmlerinin binlerce müşterisi var Anadolu'da. Sanat, o da ne demek onlarca? Peki, bu kasabalılar, bu Anadolu'muz, neden sanata bu kadar uzak? İşte tüm mesele burada ya... İlk önce bizde sanat bilgisi ve sevgisi veren bir çevre yok. Ne okul, ne çevre bu sevgiyi veremez. Verecek bile olsa o bünye bizde yok. Sosyal topluluk yok. Aydın diye geçinen birkaç kişi de, sanatla ilgilenmek neyine, kulübe gider poker oynar. Çocuğumuz okuldan sonra sokakta başboştur. Her filme, ucuz talebe malinesinde gider, yahut top pesindedir, onu önliyen yoktur. Çevre, arkadaş, sinema çocuğumuza karanlık bir yarın hazırlar. Ana-baba geçim derdindedir, gereğiyle ilgilenemezler. Oysaki çocuk ilgisiz, bir başboşluk içinde, bu en önemli çağında, kötü yayın, kötü arkadaş, kötü film, kötü şarkı karşısındadır. Ona yavaş yavaş kültür öğretecek, sanat sevgisi aşılayacak ne bir ortam, ne de bir yol yoktur. Ne diğer sanatlar, ne sanat filmi, ne iyi kitap ve ne kütüphane... Ve kasabamızda böyle gençler pek çoktur..

Si - Sa

- ★ HABER
- ★ YORUM
- ★ ELEŞTİRME
- ★ FİKİR
- ★ YARIŞMA ...

Si - Sa

- ★ YAZI KURULUNDAN
GEÇEN YAZILARI
YAYINLAR

Si - Sa

- ★ SİNEMA SANATI
ÜZERİNE
EN İYİ
DENEME YAZISINA
ARMAĞAN ...
- ★ FİLM HİKÂYESİ
YARIŞMASI
- ★ Si - Sa ARMAĞANLARI
SEMBOL YARIŞMASI ...

Si - Sa

- ★ ABONE OLUNACAK
EN İYİ
SİNEMA DERGİSİDİR ...